

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Crucis inuentione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

ITEM DE EADEM S. CRVCIS INVENTIO-
NE, EX LIB. II. CAP. I. ECCLESIASTICAE HISTORIAE
Sozomeni: cui planè consentanea scribunt Socrates lib. 1. cap. 13. Theodoritas lib. 1. cap.
18. & Rufinus lib. 10. cap. 7. & 8. Ecclesiasticae Historiae. Descripsimus au-
tem hæc ex versione doctissimi viri Iohannis Christophorsoni.

V M iam Cōcilium Nicenum venisset ad exitū, & sacerdotes omnes domum reuertissent; Imperator supra modū ideò lætatus est; quòd Ecclesiam vniuersam de doctrina fidei consentientem videret. Atq; vbi pro episcoporū cōcordia, pro se, pro liberis, pro Imperio deniq; Deo gratias egisset, templū Hierosolymis circiter locum, qui dicitur Caluaria; ad honorem Dei illustrandum edificare instituit. Per idem ferè tempus Helena Imperatoris mater venit Hierosolymā; cūm præcandi causa; tum sancta Ma loca visendi. Quæ quoniam pio animo erga religionē Christianam erat affecta; visa est sibi operæ precium factura; si lignū Crucis venerandæ inuenire posset. Verūm neq; illa, neq; diuinū Domini sepulcrum, tam facile repertum erat. Nam veteres Gentiles, qui Ecclesiam persecuti fuerant, quoniam Christianam religionem, recens iam ortam, concidere comprimereq;e omnibus opibus viribusque laborabant, idcirco eum locum, ingenti aggere supra iniecto obruerunt, inq; maiorem altitudinem, vti etiam nūm appareret, erexerunt. Quinetiam vniuerso loco tum sepulcri, vnde Christus resurrexit, tum Caluaria; muro vndique circumdato, eum pro suo abitrato exornare ceperunt; Nam primū sternunt lapidibus, deinde fanum Veneris supra extruunt; postremò simulacrum in eo statuunt; ad eum sanè finem, vt & qui Christum in eo loco adorarent; Venerem viderentur colere, & temporis diuturnitate vera causa, cur homines eum locum venerarentur, veniret in obliuionem; quippe cūm Christiani neque eò turò ipsi accedere possent, neq; alijs indicare auderent; sed contrà, omnibus pro certo confirmaretur, in eo loco aliud esse nihil, præter fanum Gentium & Veneris statuum.

At verò tandem locus erutus est, & error, in quo stabiliendo tantoperè laboratum fuerat, manifestò depræhensus, indicio, vti quidam memorant, Hebræi cuiusdam versus Orientem habitantis, qui à viro quodam scripto admonitus, locum commonstravit; sed quæ verior est opinio, monstratione Dei Opt. Max; qui signis quibusdam & somnijs homines ad loci memoriam excitauit. Nam res diuinæ, mea quidē sententia, humano indicio non egent, cūm Deo visum sit eas patefacere. Itaque vt primū locus ille Imperatoris mandato fuit perpuratus, in profundo quadam in parte illius antrum, vnde Christus resurrexit, emerit; in altera autem parte eiusdem loci tres intentæ sunt cruces, & aliud ligniculum separatim, quod tabule gessit similitudinem, verbis & literis non Hebraicis solūm, verūm etiam Græcis & Latinis inscriptum; quæ verba ac literæ non aliud complectebantur, quàm Iesum Nazarenum regem Iudæorum. Hæc ipsa verba, sicut in sacro Euangeliorum libro commemoratum est, mandato Pilati Præfidis Iudææ, supra caput Christi scripta fuerunt. Cæterū adhuc erat perdifficile, Crucem Domini à reliquis duabus internoscere discernereq; præsertim cūm non illius modò inscriptio ab ea diuisa distractaque esset, verūm etiam ipsæ tres cruces promiscuè proiecte, ordine earum, vt est verisimile, eo tempore, quo corpora illis suffixa ablata erant, penitus confuso & perturbato. Nam cūm milites Iesum in cruce mortuum reperissent, eum inde sublatum, primū vti literis sacris proditum est, sepeliendum tradiderunt. Deinde quò latronibus vtrinque suspensis mortem maturarent, eorum crura confecerunt; Postremò cruces nullo ordine, aliam alio in loco, proiecerunt. Nam quid curæ putes illis fuisse de crucibus ordine, quo prius erant, reponendis, præsertim cūm singuli festinarent domum antè redire, quàm aduersperasceret; & non ducerent operæ precium, in crucibus hominum per vim intersectorum, ordine collocandis aliquid temporis consumere? Quare cūm diuinum Crucis Dominicæ lignum hac de causa adhuc etiam ignotum esset; & diuiniore quodā, quàm quod sit in humana situm potestate, egeret indicio; eiusmodi quiddam accidisse constat.

Nobilis quædam mulier Hierosolymis in morbum grauissimum, eumque planè insanabilem fortè inciderat; ad quam in lecto decumbentem Macarius Episcopus Hierosolymorum, sibi Imperatoris matre & alijs, quos ipse circum se habebat, assumptis

venit: atque ut primum precatus est, dederatque inspectantibus istud signum, nimirum eam esse Domini Crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illam liberaret. Singulas cruces allatas mulieri admovit. Verum duabus illarum apposis, factum quidem ineptum & planè ridiculum visum est: quippe mors nihilo minus mulierem erat iam iam occu-

*Cum Domini
ni faciat fe-
m: m mor-
ribus dam,
itè que mor-
tuam.*

Zach. 14.

patum: Sed simul ut tertia itidem fuit ei adhibita, derepentè aperuit oculos, & collectis viribus, extemplo è cubili sana exiit. Fertur item, mortuum Crucis virtutis simili ratione ad vitam reuocatum. Huius autem Crucis salutaris, iam tum inuentæ, maxima pars adhuc etiam Hierosolymis in capsâ argentea custoditur: reliqua verò ab Imperatrice ad filium Constantinum deportata est. Quòd ad clauos attinet, quibus corpus Christi confixum erat, memorant Imperatorem ex illis sibi confecisse galeam & frænum equi, ut scriptum est à Zacharia propheta; & à quo prædictum, quòd in tempore isto illud, quod sit in frænum equi; (his enim ferè verbis vitur propheta) sanctum esset Domino omnipotenti. Ista quidem ut olim præcognita à sanctis Prophetis præuisa que fuere; sic postea factis planè admirabilibus tum confirmata; cum Deo tempus visum est eiusmodi rebus opportunum. Neque certè tantoperè mirandum, præsertim cum ipsi Gentiles ingenuè fateantur hoc esse Sibyllæ carmen?

*Carmen Si-
byllæ de Cru-
ce Christi.*

O lignum felix, in quo Deus ipse pependit. Istud enim ita esse, nemo, etiam si acri studio contrà pugnare voluerit, pene negabit. Quare & lignum crucis, & eius veneratio à Sibylla præsignificata est. Sunt hæc quidem à nobis, sicuti accepimus, commemorata: quandoquidem ea ex viris, qui illa accuratè norint, & ad quos eorum cognitio à patribus ad liberos successione quadam deriuata, peruenerit; & qui eadem ipsa pro facultate literis prodere posterisque relinquere stuerint, audiuius.

DIVI EPHRÆM SERMO DE SANCTA ET VIVIFICA CRUCE.

*Galat. 6.
Nota ritum
antiquita-
tis.*

NOS Christiani à Gentilibus ac Iudæis declinemus; postesque nostros preciosa ac viuifica Cruce coronemus; dicentes cum Apostolo Paulo; Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi. Pingamus in ianuis, atque in frontibus nostris, & in ore, & in pectore; atque in membris omnibus, viuificum signum. Armemur insuperabili hac Christianorum armatura. Ea enim victrix est mortis, fidelium spes, lux orbis terræ, paradisi referatrix; profligatrix hæreseum, monachorum adminiculum, firmamentum fidei, magna salutarisque custodia; & gloria perpetua Orthodoxorum in æternum. Hanc, ó Christiane, armaturam diebus singulis & noctibus, horis atque momentis, in omni loco circumferre non desinas, nihilque sine ipsa perficias: sed siue dormias, siue iter agas, siue euigiles, siue operi insistas, siue manduces, siue bibas, siue maria nauiges, siue transmittas flumina, hæc te lorica circuntege, membraque tua omnia salutari signo exorna, atque circunsepi; & non accedent ad te mala. Hoc enim signo conspecto, aduersariæ potestates contritæ trementesque recedunt. Crux ipsa Christi veraciter sanctificauit orbem; fugauit tenebras; lucemque reuexit. Hæc eliminauit errores, viamque monstrauit. Hæc ab Ortus Solis & Occasu, à Septentrione & Meridie collegit gentes; atque in vnam Ecclesiam, in vna fide, sub vno capite in charitate connexuit. Hæc Orthodoxorum inexpugnabilis murus est.

*Efficacia fi-
gni S. Cru-
cis.*

Quod os, quæ labia, quæ lingua dignè pro merito laudare poterit victricia arma æterni Imperatoris nostri Christi? Crux Caluarie in loco defixa, mox vitæ nostræ felicissimum botrum sine opere humano pullulauit. Hoc denique, preciosissimo ligno, Christus Deus noster inferni voracissimum dirupit ventrem, nimisque patulum diaboli obstruxit os. Eo conspecto, contremuit mors; omnesque, quos à primo homine vsque ad id temporis sub ditione sua tenuerat vinclos, dimisit. Crucis armis accincti sancti Apostoli, omnem inimici calcare virtutem? Hac se thoracis vice munientes milites Christi, beatissimi martyres, omnes artes & inuentiones, atrocitatesque tyrannorum superarunt. Hanc baiulantes sancti monachi seculo valescentes; summo cum gaudio & alacritate in solitudinibus, & montibus, & speluncis, cauernisque terræ sibi sedes elegerunt. O ineffabilem immensamque bonitatem benignissimi Dei; qui tam magna, tamque præclara munera, humano generi Crucis indulsit vexillum. Hæc autem sancta Crux rursus in consummatione seculi, cum secundus

dux illuxerit Domini Saluatoris aduentus, prima, cum gloria ingenti & Angelicorum exercituum infinita multitudine, apparebit in celo; inimicos quidem terrens ac vexans, fideles autem illuminans atque latificans, aduentumque caelestis Imperatoris annuncians.

De preciosissima & viuifica, diuinaque Cruce haecenus diximus; etsi plura haec dici poterant, ac fortasse deduerant.

IN LAUDEM SANCTÆ ET VIVIFICÆ CRVCIS SERMO BEATI IOHANNIS DAMASCENI. LIB. III.

cap. 12. de Orthodoxa fide.

SERMO Crucis, ijs qui pereunt, stultitia est; nobis autem, qui salute respiramus, virtus Dei est. Nam spiritualis omnia dijudicat. Anima vero homo non suscipit ea, quae spiritus sunt. Stultitia enim ijs, qui fidem non suscipiunt, & bonitatem & omnipotentiam Dei non existimant, sed humanis & naturalibus cogitationibus diuina scrutantur. Omnia namque Dei sunt super naturam; adhuc & super sermonem & mentem. Quis enim cogitauerit, quo pacto ex nihilo ad esse, & cuius gratia deduxerit Deus vniuersa? Si naturalibus cogitationibus inuenire voluerit, non apprehendet. Animalis enim est haec indagatio, & daemoniaca. Si quis vero fide manuductus, bonitatem, omnipotentiam, veritatem, sapientiam, iustitiam & diuinitatem cogitet, inueniet omnia leuia, & plana, & viam rectam. Sine enim fide impossibile est saluari: nam fide omnia, & humana, & spiritualia, constant. Neque enim agricola sine fide incidit terrae sulcum, neque mercator paruo ligno suam ipsius animam infano maris pelago committit: non nuptiae fiunt, aliud quicquam in vita sine fide. Fide intelligimus, ex nihilo ad esse omnia Dei virtute deducta esse: Omnia & diuina, & humana, fide dirigimus: Fides autem est inscrutabilis consensus.

Omnis igitur actio & miraculifera operatio Christi, maxima, diuina & summè admiranda: omnium tamen admirabilissimum, est preciosa ipsius Crux. Per nullum enim aliud mors primi parentis destructa est, & primi parentis peccatum solutum, infernus spoliatus, restituta donata, virtus nobis contemnendi praesentia, mortemque ipsam elargita, ad antiquam beatitudinem regressio reparata, porta paradisi patefacta, natura nostra in dexteris Dei sedens, filij Dei & haeredes nos facti, nisi per Crucem Domini nostri Iesu Christi. Per ipsam enim haec omnia mirifice sunt impleta. Nam quicumque baptizati sumus in Christo, ut inquit Apostolus, in morte eius baptizati sumus: & quicumque in Christo baptizati sumus, Christum induimus. Christus autem est Dei virtus & sapientia. Ecce mors Christi, id est, Crux, hypostatica Dei virtute, & sapientia circumdedit nos. Virtus siquidem Dei est verbum Crucis; aut quia potentia Dei, id est, contra mortem victoria, per ipsam nobis manifestata est, aut quia, quemadmodum quatuor extrema Crucis per medium centrum continentur & constringuntur, sic per Dei virtutem altitudo & profunditas, longitudo & latitudo, id est, omnis visibilis & inuisibilis creatura continetur.

Haec nobis signum data est super frontem, quemadmodum Israëli circumcisio. Per ipsam enim fideles ab infidelibus & distamus, & discernimur. Ipsa est scutum, & arma, & trophaeum aduersus diabolum. Ipsa signaculum, ut non tangat nos exterminator, ut inquit scriptura. Ipsa iacentium erectio, stantium firmamentum, baculus debiliam, pastorum virga, conuertentium manuductio, proficientium perfectio, animae salus & corporis, omnium malorum auersio, omnium bonorum causa, peccati destructio, arbor resurrectionis, lignum vitae aeternae: ipsum nimirum preciosum lignum, & perquam verè venerandum, in quo semetipsum in hostiam pro nobis Christus obtulit, atque ut sanctificatum tactu sancti corporis & sanguinis, decenter adorandum. Clauisque, & lancea, & indumenta, & sacra ipsius tabernacula adoranda, quae sunt praesepe, spelunca, golgotha, Saluatoris viuificum sepulcrum, Sion Ecclesiarum propugnaculum, & similia: ut Deiparens ait Dauid: Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, vbi steterunt pedes eius. Quod autem Crucem dicat, ostendit quod sequitur: Resurge Domine in requiem tuam: sequitur enim Crucem resurrectionis. Si enim amatorum desiderabilis domus, & lectus, & amictus: multo magis Domini & Saluatoris nostri, per quam saluati sumus.

Adoramus etiam figuram preciosae & viuificae Crucis, tametsi ex alia materia facta

sta est, non materiam venerantes; (absit enim) sed figuram; tanquam Christi signum. Dixit enim Discipulis suis contestans; Tunc apparebit signum filij hominis in caelo, Crucem dicens. Et idcirco mulieribus dixit resurrectionis Angelus: Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Et Apostolus: Nos autem prædicamus Iesum Christum, & ipsum crucifixum. Multi enim Christi & Saluatores, sed vnus crucifixus. Non dixit, lancea perfoßum, sed crucifixum. Adorandum est igitur signum Christi vbi dixit, fuit aurum, siue lapides preciosi, aut alia quæuis materia; post figurationem, si contingat dissolui, non adoranda. Omnia igitur, quæ Deo adiacuerunt, adoramus; ipsi reuerentiam pietatisque cultum exhibentes.

Genes. 2. Hanc preciosam Crucem præfigurauit vitæ lignum, quod in paradiso plantatum est à Deo. Nam posteaquam per lignum mors allata est; oportebat per lignum donari vitam, & resurrectionem. Iacob adorans summitatem virgæ, alternatis cancellatisque manibus filios Ioseph benedicens, signum Crucis manifestissime descripsit. Virga Mosaica in similitudine Crucis mare percussit, & saluauit Israël; Pharaonem autem submersit. Manus cruciformiter extensæ, Amalech repulerunt; Ligno amara aqua dulcis facta est, & petra rupta; & profundens fluens. Virga Aaron, sacri Pontificatus insigne fuit. Serpens in ligno triumphatus, qui mortuus est, ligno mortuum videntes inimicum saluante, & credentes, quod Christus in carne peccati, peccatum non

Deut. 28. scientem, in Cruce peccata affixit. Magnus Moses clamat: Videbitis vitam vestram pendentem in ligno ante oculos vestros. Et Esaias: Tota die expandi manus meas ad populum discredentem, & contradicentem. Qui hanc igitur adorant, participes fiunt Christi crucifixi, Amen.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO DE INVENTIONE SANCTÆ CRVCIS.

Luc. 15.

Galat. 6.

Signu Crucis quid indicet.

Psal. 18.

for. * pactio nis

Ephes. 2.

ODIE, fratres charissimi, quia Crucis inuentionem colimus, quasi reperto communi totius mundi thesauro, communiter in Christo gaudere debemus; & sicut ille, inuenta perdita oue, vel drachma, conuocatis amicis & vicinis, congratulatus est; ita & nos, inuento eo, non quod ipse perdidit, sed quo nos perditos acquisierat, iustum est gloriam præferri cum Apostolus dicat: Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi; tantoque propentius spirituales lætitiæ alacri debemus mente concipere, quanto non ignoramus & ipsum humanæ salutis inimicum amarius suspirare. Gaudebat nanque diabolus ad euadendum ignominiosæ suæ confusionis opprobrium, quod triumphale vexillum, sub quo perdiderat, sub quo prostratus & captiuatus fuerat, eatenus maneret occultum; & ruinæ suæ dedecus, quod succumbendo pertulerat, suppresso signo victoriæ, compensabat. At vbi repertum est, vbi cum tanta gloria Christiana deuotioni & pietati perpendit esse conspicuum; erubescit se vbiq; iam videre prostratum, quia vbiq; titulum diuinæ victoriæ cernit erectum. Vbicunq; enim signum Crucis erigitur; illic proculdubio & Christi victoriæ, & diaboli captiuitas denotatur.

Porro autem veterinosus hostis per lignum primum hominem vicerat, omnemque illius progeniem per quinque millia ferè annorum, tanquam seruum sub iugo suæ tyrannidis opprimebat. Venit autem Dei filius, tanquam gigas ad currentem viam, vt debellaret aëreas potestates, & lignum ligno opposuit; dum per Crucis amaritudinem expuit venenatam pomi illius vetiti voluptatem. Primus scilicet homo cum manum ad arborem, diabolo suadente, porrexit, tanquam lignæ tabulæ chirographum dedit; illi seruitutis inscripsit. Secundus homo cum in Cruce manus extendit, cautionem illam lethiferæ passionis obliterando deleuit. Per lignum ergo serui facti, per lignum sumus libertati pristina restituti; Per lignum de Paradiso fueramus eieci; per lignum sumus ad patriam reuocati. Et qui per lignum inimici deputati fuimus; per sacramentum Crucis in amicitiam Dei, & in Angelorum concordiam reconciliati fuimus; testante Apostolo, qui de Christo ad Ephesios loquens: Ipse est, inquit, pax nostra, qui fecit vtraque vnum; & medium parietem maceræ dissoluens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in semetipso in vnum nouum hominem, faciens pacem; vt reconciliet ambos in vno corpore Deo, per Crucem interficiens inimicitias in semetipso.

Hoc

Hoc denique salutis humanæ vexillum non solum lex per quasdam typicas intelligentias & anigmata præfiguratur, sed & omnium Prophetarum oracula, & cuncta veteris instrumenti veneratur authoritas. Quæ est enim sacri eloquii pagina, quæ Crucis mysterium non redoleat? & ad hoc, quasi ad totius humanæ salutis caput atque principium non intendat? Ex quibus nimirum non ociosum credimus, si aliqua hæc testimonia, quæ Crucis mysterium inuuant, proferamus; vt per ea, quæ hæc breui sermone perstringimus, ad illa etiam, quæ tacentur, facilius intelligentiæ aditum præbeamus. Primus igitur Abraham accedat in medium; qui dum immolare Deo filium voluit, cuncta per se per ordinem passionis Dominicæ sacramenta signauit. Sicut enim Abraham, qui Pater excelsus dicitur, vnicum & dilectum filium offerre Deo non dubitauit? ita & summus Pater vnigenitum dilectumque Filium pro nobis omnibus tradidit? Et sicut Isaac ipse sibi ligna portauit, quibus erat imponendus; ita quoque Christus Crucis suæ gestauit in humeris lignum, in quo erat pro nostra salute passurus. Duo autem serui illi procul dimissi, Iudæos significant? qui cum seruiliter viuerent, & carnaliter saperent, non intellexerunt altissimam paupertatem Christi; atque ideo non ascenderunt in montem, locum videlicet sacrificij. Cur autem duo serui, nisi quia peccante Salomone, ex vna Israëlita plebe duo facti sunt populi? Quibus vtrisque sæpe per Prophetas dicitur; Auerfatrix Israël, & præuaricatrix Iuda. Asinus autem ille, quo tunc utebatur Abraham, insensata erat stultitia Iudæorum. Illa planè bruta stultitia omnia sacramenta portabat; quæ tamen quid ferret, velut irrationale animal, ignorabat. Iam verò quid est, quod dictum est eis; Expectate hæc cum asino? postquam autem adorauerimus, reuertemur ad vos? Audi Apostolum; Cæcitas, inquit, ex parte Israël facta est, vt plenitudo gentium intraret; & sic omnis Israël saluus fieret. Quid est enim, quod dicitur; Cæcitas ex parte Israël facta est? Hoc est videlicet; Expectate hæc cum asino? Vt plenitudo gentium intraret; host est; Postquam adorauerimus. Vbi videlicet sacrificium Dominicæ Crucis impletum; per omnes gentes fuerit prædicatum. Quod autem sequitur; Et sic omnis Israël saluus fieret? hoc est; Reuertemur ad vos. Quid est autem, quod dicitur; aries inter vepres hærens cornibus inuenitur, qui pro Isaac immolatus offertur? Crux nempe cornua habet? duo siquidem ligna inuicem componuntur; & sic Crucis speciem reddunt. Hinc est enim, quod de Christo scriptum est; Cornua sunt in manibus eius. Hærens ergo cornibus aries, Christus est crucifixus inter aculeatas & vulnificas Iudæorum iniquitates; sicut ipse per Hieremiam conqueritur; dicens; Spinis peccatorum suorum circumdederunt me populus hic. Peracto sacrificio, dicitur Abraham; In semine tuo benedicentur omnes gentes? & postquam Dominus dicit; Foderunt manus meas, & pedes meos; paulopost in eodem psalmo subicit; Reminiscetur & conuertentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adorabunt in conspectu eius vniuersæ familie gentium; quoniam Domini est regnum; & ipse dominabitur gentium. Oblato itaque Abraham filio, & pro eo ariete immolato, appellauit nomen loci illius, Dominus videt? quia Redemptor noster, postquam in ara Crucis oblatus mortis nostræ debitum soluit, videndum se deinceps fidelium suorum obtutibus præbuit; vt nimirum redempti omnes illum iam per fidem videant, qui eatenus fidei oculos non habebant.

Verum nos, dum sacrificantem Abraham aliquanto longiori sermone prosequimur; ab alijs, quæ dicenda sunt, diutius præpedimur. Hoc nempe Crucis mysterium & Iacob figuratim expressit, cum de Christo inter reliqua verba benedictionis intulit, dicens; Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine væe pallium suum. Stola Christi & pallium, multitudo est gentium? quas tunc Dominus induit, quando sibi eas per gratiam redemptionis adiunxit; sicut per Prophetam pollicetur, dicens; Viuo ego, dicit Dominus, nisi hos omnes induam sicut vestimentum. Stolum ergo suam Dominus in vino; & pallium in sanguine væe lauit; quando sicut botrus in Crucis ligno pependit. Tunc enim ex latere eius sanguis & aqua profluxit. Sed aqua nos abluit, sanguine redemit? nimirum vt exhiberet sibi sponsam non habentem maculam, neque rugam. Crucis mysterium idem Iacob tunc etiam patenter exhibuit; quando iuniorum Ephraim Manasse primogenito præferens, in modum crucis super eos brachia permurauit? Per Crucem namque factum est, vt populus gentium, tanquam primogeniti iure prærepto, populū præcederet Iudæorum. Illud quoque, quod in Exodo legitur, ad Dominicæ Crucis refertur proculdubio sacramentum. Dixit enim Dominus ad Moysen; Projice virgam, quam in manu gestas, in terram? & proiecit; & versa est in colubrum.

- Expavit ilico Moyses, & fugit. Et ait illi Dominus: Apprehende caudam eius? & apprehendit, factusque est iterum virga. Cuncti liquidò nouimus, quia serpentis suavitè homini mortem. Ergo mors à serpente. Quis autem virga, nisi Christus, de quo Propheta dicit: Quia egredietur virga de radice Jesse? Virga itaque in serpentem, Christus in mortem. Moyses autem expavit & fugit: quia suspenso in Cruce, vel moriente Domino, omnis ille Apostolorum numerus tremefactus expavit, & à certè spei ac firmæ fidei soliditate recessit. Quia verò cauda, extrema pars corporis est, quid nisi finem Dominicæ significat passionis? Moyses igitur caudam apprehendit, & nihil in virga vltra serpentis apparuit: quia completo Dominicæ passionis, Crucisque mysterio, & fidelis quisque tunc ad fidem redijt, & Christus, consumpta morte, id ipsum in se, quod fuerat, per resurrectionis gloriam reparauit.
- Exod. 12. Iam verò quid est, quòd Israëlita plebs postibus domorum de sanguine agni iubetur imponere? nisi vt nos præfiguret Crucem Christi, qui verus est agnus, in fronte portare? Ad vesperam siquidem immolabatur agnus, & in vespera mundi passus est Christus. Liniuntur vtrique postes, ne vastator Angelus audeat inferre perniciem? & nos Crucis vexillum in corde gestamus & fronte, ne repentinus hostis irruens, valeat auferre salutem. Vnde & securi canimus: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Quod tamen securius digniusque cantamus, si rubro iam mari transmissio, & hoste demerso, tympanum cum Maria Moysi sorore deferimus. Quid est autem tympanum portare? Audi Dominum dicentem: Qui vult venire post me, abneget semetipsum? & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui enim carnem suam cum vitij & concupiscentijs crucifigit, qui membra sua, quæ sunt super terram, abstinendo mortificat, ille verè cum Maria tympanum portat, quia semetipsum à noxijs terrenæ voluptatis humoribus aridum seruat. Iuxta rationis igitur consequentiam, & hinc tympanum Crucis mysterium non obscure designat. Præterea & illud non inconuenienter occurrit, quòd videlicet Israëliticus populus in Marath aduersus Moysen murmurat, vociferans scilicet, non se posse reperire, quod bibat. Tunc ostendit Moysi Dominus lignum? quod cum ille misisset in amarissimas aquas, in dulcedinem protinus sunt conuersa. Quid enim amaræ illæ aquæ, nisi occidentis literæ, & Auræ atque inspidæ legis speciem tenent? Scriptum est enim: Constituit populo suo Dominus legem & iudicia, & tentauit eum. Et alibi: Ego dedi eis præcepta non bona, & iudicia, in quibus non viuunt. Cui tamen legi si confessio Crucis & Dominicæ passionis mysterium copulatur, protinus quod amarum fuerat, in spiritualis intelligentiæ dulcedinem vertitur.
- Exod. 15. Notandum autem iuxta veritatem historiæ, quòd aqua in dulcedinem versa, subinde populus venit in Helim, vbi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ. Quid enim duodecim fontes, nisi duodecim sunt Apostoli, quos Dominus ad hoc constituit, vt arida & squalentia humani generis pectora, suæ prædicationis inundationibus irrigarent? Quid verò septuaginta palmarum arbores, nisi totidem sunt Discipuli, quos ante faciem suam idcirco misit, vt per eos victoria suæ palmas mundus agnosceret? Et certè satis congruè videtur consequentium rerum ordo dispositus, vt primò populus duceretur ad literam legis, à qua nimirum, dum amara fuit, transire non potuit. At postquam est per lignum vitæ dulcis effecta, & intelligi spiritualiter cœpit, ilico Dei populus de veteri testamento ad Apostolicos fontes & palmarum arbores, id est, ad Euangelij gratiam transijt. Et bene post acceptum Decalogum septuplus prædicatorum numerus constituitur, quia per septiformem sancti spiritus gratiam omne mandatum diuinæ legis impletur. Nec immeritò planè prædicatores Crucis, palmarum videntur nomine figurari, dum & ipsa Crux iurè dicenda sit palma? quia in ea scilicet facta est de prostrato mundi hoste victoria, sicut de ipsa Cruce sponsus ad sponsam; Dixi, inquit, ascendam in palmam, apprehendam fructus eius, & erunt vbera tua sicut botri vineæ, & odores tui sicut malorum, guttur tuum sicut vinum optimum. Fructus nempe Crucis, omnes electi sunt.
- Cant. 7. Ascendit igitur Dominus palmam, & apprehendit fructus eius? quia mox vt in Cruce pro nostra salute pependit, omnes electos ad semetipsum per amoris desiderium traxit. Et tunc sancta Ecclesia per duorum testamentorum vbera, spiritualis cœpit lætitiæ vina diffundere, atque odorem celestis concupiscentiæ naribus humanarum mentium inspirare, vt incitata ad obsequendum mens nostra, sibi gratulans dicat: Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Quod profectò & petra illa Horeb in Raphidim, fati expresse denunciat, quam virga Moyses, Domino
- Cant. 1.
Exod. 17.

mino iubente, percussit, & aquas elicit. Hanc sanè petram Christi tenuisse figuram & Apostolus testatur, cum dicit: Bibebant autem de spiritali conseqente eos petra? Petra autem erat Christus. Huic itaque petrae lignum Crucis accessit, & mox tanquam aqua profluentis inundantiam, sancti Spiritus larga dona profudit. Ad quas nimirum hauriendas aquas omnes sitientes inuitat ipse, cum dicit: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat, & de ventre eius fluent aqua viua. Hoc autem (inquit Euangelista) dicebat de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.

Sed quid in reliquis diutius immoramur? dum constet esse perspicuum, quod ipsa tabula, qua Dei digito scripta sunt, Crucis Dominicae praetulerint sacramentum? Decem nanque praeccepta in eis scripta sunt, & denarius numerus per X literam, qua Crucis exprimit speciem, designatur. In hac sanè litera, qua denarium in se continet numerum, sic vnus apex à summo in imum per obliquum ducitur, vt alter quoque non dispar per transfuersam lineam, productis vtrinq; brachijs, compingatur. Et sic apicis vtriusque facta complexio, non solum exteriorem Crucis praetendit imaginem, sed & mysticam eius quandam videtur indicare virtutem. Dicit enim Dominus: Non veni soluere legem, sed adimplere.

Per Crucis itaque sacramentum, praeccepta veteris instrumenti Euangelicae gratia copulauit, & (vt ita loquar) duo testamenta velut vnus doctrinae corpus effecit. Et primò quidem data sunt tabulae, sed protinus sunt, populo prauaricante, effractae? secundò verò dantur tabulae, sed perpetuò permanfurae. Planè priores tabulae praescae legis tenuere figuram, qua à sui cultus obsequio erat postmodum defectura. Postea verò dantur tabulae, sed non franguntur? quia noui testamenti gratia, qua per Crucis est solidata mysterium, nullum nouit habere defectum. Porrò autem nec arca illa veteris testamenti, beata Crucis credenda est caruisse thesauris. Crucis nanque incomparabiles diuitias occultabat, quia & Crucis iam per cuncta figurarum suarum atque anigmatum mysteria militabat. Eius quippe extunc iam erat ministra? imago scilicet veritatis, & initium plenitudinis. Arca scilicet, sancta erat Ecclesia. Tria verò continebantur in arca, duae videlicet lapideae tabulae, qua profectò duorum testamentorum innuunt perpetuam firmitatem, quas etiam Crucis in se mysterium continere supra docuimus. Vina quoque aurea, habens manna. Haec profectò puram atque syniceram carnem Redemptoris exprimit, qua proculdubio dulcedinem perpetua diuinitatis includit. Quae dulcedo extunc in palato nostrarum mentium sapuit, ex quo miles pendentes in Cruce Domini latus aperuit, cum botrus videlicet expressus est, qui dum calcaretur, torcular caleauit solus. Tertio in arca fuit virga Aaron, qua post ariditatem floruit. Quae nimirum quid aliud significat, nisi summi verique Pontificis nostri illud salutare vexillum, immortalis memoriae semper viriditate floridum, & exuberantium fructuum fertilitate saecundum? Crux enim semper viret in spe, floret in fide, fructificat in charitate. Et postquam à terreno caespite praecisa est, frondet? quia quisquis per amorem Crucis à terrenis desiderijs ipsam mentis radicem praecidit, ad hereditatem immarcescibilem capessendam, & semper virentia aeternae vitae pascua conualescit.

Verum quid amplius de laude beatae Crucis edisseram? quandoquidem omnia illa sacrificia, qua sub legalium caeremoniarum ritu offerri iubentur, ad hoc vnum singulare verumque sacrificium, quod in ara Crucis oblatum est, referantur? Per vitulum nanque, qui de armento offerri praecipitur, Redemptor noster, qui de Patriarcharum descendit progenie, figuratur. Hic nimirum aratro Crucis suae terram carnis nostrae perdomuit, & ex Spiritus sancti semine virtutum nos fruge ditauit. Hic vitulus sine macula non in tabernaculo, sed ante ostium eius à filijs Aaron offerebatur? quia & Dominus, qui sine peccato est, sub Anna & Caipha extra portam est crucifixus. Ipse agnus, quia mundi peccata deterfit. Ipse hœdus, quia authorem peccati diabolum Crucis gladio iugulauit. Ipse columba, in cuius nimirum specie Spiritus sanctus super eum ad Iordanis fluentem descendit. Ipse etiam turtur, quia perpetuae castitatis author existit, sicut sibi à sponsa dicitur; Speciosae genae tuae sicut turris. Eadem porro viuifica Crucis hostiam designabat & vitula illa rufa, qua aetate quidem integra, sed iugi esse iubetur ignara. Rufa nimirum vitula, caro est Saluatoris, rosea scilicet sanguine passionis. Perfecit quidem aetatis Dominus ad passionem venit, sed eius collum iugum peccati cuiuslibet non attriuit. Qui vitulam offerunt, immundi sunt? & qui Christum crucifigunt, vnde mundus abluitur, ipsi damnabiliter inquinantur. Qui verò cinerem colligens extra castra proijcit, mundus est? quia quicumque Cru-

cis Dominicæ passionisque mysterium per mundi latitudinem prædicant, & peccatorum se contagio per ædificationis fraternæ ministerium purgant.

Sed quibusdam fortasse displiceat, quòd nos ad laudem Crucis tot sacri eloqui exempla congerimus, & velut instructam instrumenti veteris aciem huic regio vexillo prorsus intentam parere monstramus. Quibus certè quid aliud dicendum est, nisi quod Apostolus perhibet, dicens: Verbum Crucis pereuntibus quid est? stultitia est, his autem, qui salui sunt, id est, nobis, virtus Dei est? Quicquid enim de Crucis laude differimus, in eius non ambigitur redundare præconium, qui Crucis illustravit propria morte vexillum.

Per hæc itaque, fratres mei, quæ dicta sunt, liquidò colligere possumus, quia hoc cælestis victoriæ signum, per quod mundus erat de captiuitatis antiquæ vinculis absolendus, ab ipso mundi principio patres adorant, Prophetæ prænunciant, omnesque sacramentorum scripturarum paginæ præfigurant. Quippe quod nos adoramus in munere, illi iam venerantur in fide. Et quod apud illos erat quibusdam ænigmatibus figuratum, nos per Mediatoris gratiam iam videmus implerum: vt quod illi * præfigabatur per Conditoris nostri pia clementia, ô prædicanda singularis nostri Redemptoris humilitas. Atrocissimæ mortis subire dignatus est pœnam, vt nos prouheret ad coronam? Turpissimum Crucis elegit propria voluntate supplicium, vt nos de seruitutis iugo sublimaret ad regnum. Maledici non respuit, vt nos de maledicto legis absolueret? Probrosam mortem pertulit, vt nos ab æternæ mortis opprobrio liberaret. Vnde & Apostolus: Christus, inquit, nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum; quia scriptum est: Maledictus omnis, qui pendet in ligno? vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu, vt pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.

Quia ergo, fratres mei, seruitutis iugo soluti, benedictionem Abrahæ in Christo iam sumus adepti, quid restat, nisi vt ea, quæ gratia præueniente percepimus, etiam per vitæ meritum Redemptoris nostri dona seruemus; ne qui per baptismum in Christo renascimur, secundum veterem rursus hominem viuentes, ad damnationis eius sententiam reuocemur? Nam & hodiè in Ecclesia illud Dauid canimus; Maledicti qui declinant à mandatis tuis. Consideranda nempe sententia, quia non dicitur: Maledicti, qui non renascuntur in sacramentis tuis? sed, Qui declinant à mandatis tuis; quia videlicet non solum illi maledictionis nexibus sunt obnoxii, quos in Christo aqua baptismatis non regenerat? sed illi etiam, quorum prauitas à rectitudine mandatorum Dei per vitiorum abrupta declinat. Quid ergo prodest, quia de vinculis quis vetustæ maledictionis absoluitur, si per vitam reprobam eisdem vinculis denuò retrudatur? Nam & Apostolus ait; Qui non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema, * & maranatha. Vbi æquè notandum, quia non dicit, Qui non renascitur in Dominum nostrum Iesum Christum? sed, Qui non amat? vt etiam si baptismo probetur quis in Christo renatus, si non sit etiam ex conuersatione commortuus, nequaquam sit à maledictionis omnino vinculis absolutus. Si enim (iuxta Apostolum) complantati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Et rursus; Si compatimur, & conregnabimus? si commorimur, & conuiuemus. Sed quis ille est, qui non amat Christum? Quis enim nostrum, si de Christi dilectione consulitur? non protinus constanter, immò promptissimè se Christum diligere fateatur? Verum ille non amat Christum, qui non amat Crucem Christi. Et qui sunt, qui Christi Crucem non amant? Audi Paulum, manifesta eos voce notantem? Multi, inquit, ambulant, quos sæpè dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimici Crucis Christi; quorum finis interitus, quorum deus, venter est, & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt. Loquatur & Iacobus; Qui amicus, ait, est huius seculi, inimicus Dei constituitur.

Quisquis ergo desiderat ab omni vinculo maledictionis absolui, & plenam nouæ gratiæ benedictionem consequi; Crucem diligat, ex qua videlicet omnis plenitudo benedictionis emanat. Per Crucem se Dei mandatis adstringat? Per Crucem effrænis carnis incentiua cohibeat? Sicut enim consentiendo carni, sententiam maledictionis incurrimus? sic refrænando carnem, benedictionis gratiam promeremur. Ex torculari nanque Crucis, largissima benedictionis vnda profluxit; quæ maledictionis antiquæ virus omne deterfit. Inde nimirum stillicidia charismatum cælestium proruperunt; quæ ariditatem humanarum mentium salubriter irrigant, omniumque virtutum

1. Cor. 1.

Charitas Christi erga nos.

Galat. 3.

Deut. 21.

Gratia Dei vt conferuanda.

Psalm. 118.

1. Cor. 16.

Rom. 6.

1. Tim. 2.

Philip. 3.

Iacob. 3.

Carnis castigatio qd conferat.

virtutum felici fruge fecundant. Hæc est enim nubes illa, quæ Eliæ sub vestigio homi-
 nis in tempore siccitatis apparuit; & mox inundantis pluviæ copia abundanter erupit.
 Sic enim scriptura commemorat; Ecce, inquit, nubecula parua quasi vestigium homi-
 nis ascendebar de mari. Quia enim non quasi homo, sed quasi vestigium hominis as-
 cendisse dicitur; rectè per hoc Crux, quæ membris est aptata Dominicis, designatur.
 Et bene Crux vestigium hominis dicitur, quia per eam Deus homo transitum fecit,
 cum ad Patrem rediit; sicut per Iohannem dicitur: Sciens Iesus quia venit eius hora, vt
 transeat ex hoc mundo ad Patrem. Pascha quippe, transitus dicitur. Et hic transitus
 per Crucem factus est; sicut dicit Apostolus; Pascha nostrum immolatus est Christus.
 Sicut ergo per Virginem descendit ad nostra, sic per Crucem est reuersus ad propria.
 Quod congruenter expressit illud factum sub Elifæo miraculum. Nam cum iuxta Ior-
 danem ligna caderentur, repente securis cuiusdam, materiam succidentis, in aquam
 cecidit. Tunc Propheta lignum in aquam misit, & mox ferrum natauit; atque ad ma-
 nubrium rediit. Quid est autem securis, nisi sapientia Dei, operata per corpus? Quid
 ferrum, nisi diuinitas? Quid lignum, nisi humanitas? Et rectè corpus Christi lignum di-
 citur, quia in ligno pendit. Securis igitur iuxta Iordanem arbores succidebat; quia
 Dei sapientia iuxta fluidum mortalitatis nostræ decursum, dignata est impios Iudæos
 suæ prædicationis austeritate corripere; & velut infructuosas arbores à statu rigidæ su-
 perbiæ defecare. Vnde & Ioannes dicit; Iam securis ad radicem arborum posita est.
 Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Itaque
 dum ligna caduntur, ferrum in aquam de manubrio cecidit; quia dum syluestres Iu-
 dæorum mentes Veritas corripit, Diuinitas carnem deferens, ad inferni profunda de-
 scendit. Sed lignum in aquam mittitur, & ferrum redit; quia corpus Domini, quod in
 ligno penderat, in sepulcro ponitur; deinde ex profundis inferi spiritu redeunte
 surrexit.

Vnde notandum est, fratres mei, & diligentissimè perpendendum; quia ipse Re-
 demptor noster antè per Crucem transiit; & sic humanitatem suam in paternæ dex-
 teræ gloriam sublimauit. Exemplum quippe nobis exhibuit; vt vnde caput præcessisse
 cognoscitur, per eandem viam & membra subsequenter gradiantur. Præferimus igitur
 Crucem in fronte, sed eandem Crucem multo salubrius recondamus in corde. In
 vtroque poste sanguinem percussor angelus videat, vt exclusus euadat, non perempru-
 rus irrumpat. Nec sibi quispiam de solo signo Crucis applaudat, si veritatem Crucis in
 operibus non exhibeat? Crux nempe ille in suis moribus signanter expresserat; qui
 dicebat; Ego enim stigmata Iesu in corpore meo porto.

Mundantes igitur nosmetipsos, charissimi, ab omni inquinamento carnis & spi-
 ritus, accingamur aduersantium vitiorum impetus frangere; carnalis illecebræ passio-
 nibus obuiare, piè proximorum necessitatibus condescendere, illas etiam contu-
 melias, seruata charitate, perferre. Sit mens nostra ab omni terrenæ cupiditatis pon-
 dere libera; vt sancti desiderij librata pennis, ima iam deserat, atque ad authorem suum
 rediens, in eius amore suauiter requiescat. Fastidio nobis sint cuncta, quæ cernimus.
 Ad illa verò, quæ credimus, continui laboris instantia festinemus. Hæc profectò Crux
 est, quam moribus & actibus nostris debemus imprimere. Hæc est, quam iubemur
 quotidie post Dominum baiulare. Qui hanc portat, passioni Redemptoris sui verè
 communicat. Hoc signum oues ab hœdis in extremo examine segregat; & Iudex,
 qui reprobos nescit; hunc in suis characterem recognoscit. Quibus autem im-
 pressum propriæ mortis stigma considerat, mox ad æternæ vitæ præmia
 gratus remunerator inuitat. Venite, inquit, benedicti Patris
 mei, percipite regnum. Cum quo ipse viuat & re-
 gnat per omnia secula seculo-
 rum, Amen.

M A R-